

Ďalšia kniha o inváziách

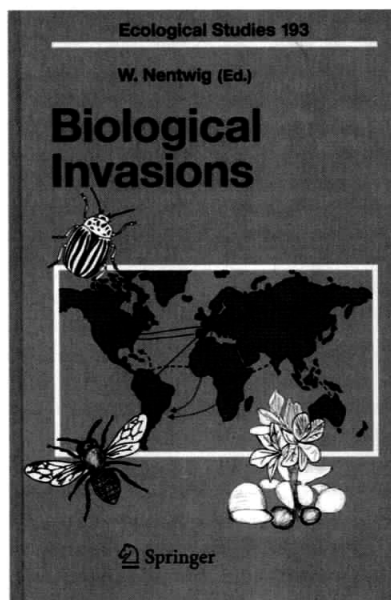
Newting, W. (ed.): **Biological invasions**. Ecological studies 193. Springer Verlag, Berlin, Heidelberg, 2007, 441 s.

Ďalšia kniha o biologických inváziách? – kladie si v úvode otázku sám zostavovateľ. Skutočne, na knižnom trhu je v súčasnosti viac publikácií na túto tému, od vedeckých monografií až po populárno-odborné. A predsa! W. Newting uvádza dva dôležité argumenty v prospech jej vydania. Väčšina kníh o biologických inváziách je zameraná na určité problémy, resp. otázky, kým táto sa snaží pokryť všetky (alebo väčšinu) dôležitých aspektov biotických invázií. Druhy dôvod je naliehavá potreba riešiť problém invázií a vážneho ohrozenia biodiverzity. K týmto dvom môžeme pripojiť tretí argument: zloženie autorského kolektívu. V zozname prispievateľov je 72 mien, prevažne z európskych pracovísk (Nemecka, Švajčiarska, Španielska, Veľkej Británie, Francúzska), iba deväť z USA, jeden z Panamy, dvaja z Juhoafrickej republiky, jeden z Ruskej federácie, jeden z Českej republiky, jeden z Izraela a editor pracuje vo Švajčiarsku.

Nová kniha o biotických inváziách sa v 22 kapitolách zaoberá inváznymi rastlinami i živočíchmi od úrovne druhov až po úroveň ekosystémov a globálnu úroveň. Je rozdelená do šiestich sekcií. Každá sekcia začína krátkym úvodom (úvodnou kapitolou, *Short Introduction*) editora publikácie s informáciami o jednotlivých kapitolách v sekcii.

Prvá sekcia sa zaoberá cestami biologických invázií (*Pathway of Biological Invasions*), osobitne spôsobmi šírenia, resp. rozširovania (transportu) živočíchov a rastlín, vyrovnávacou vodou (*ballast water*) ako hlavným mechanizmom rozširovania morských živočíchov a vodnými cestami ako inváznymi diaľnicami – dôsledkami klimatickej zmeny a globalizácie.

Druhá sekcia je venovaná znakom dobrých votrelcov (*good invader*), resp. úspešných invázných organizmov. Kapitola Integrovanie ekologickej a evolučnej teórie biotických invázií sa zaoberá hypotézami, ktoré vysvetľujú biotické invázie. Vyžaduje stav poznania znakov spojených s inváznosťou zavlečených rastlín. Rozoberá existenciu úspešných invázných organizmov na

adaptácie suchozemských stavovcov k novému prostrediu.

Tretia sekcia je nazvaná Vzory invázie a invazibility (*Patterns of Invasion and Invasibility*). Štyri kapitoly sa zaoberajú postupne účinkami praktík manažmentu krajiny (*land management*) na rastlinné invázie v nenarušených oblastiach, významom obohacovania dusíkom pre invázie rastlín (antropogénna eutrofizácia, rastliny fixujúce dusík), invazibilitou ekosystémov, závislosťou invazibility od škály (lokálne, regionálne a globálne vzory invázných druhov) a úlohou klimatickej zmeny pri podpore invázií zavlečených rastlín.

Štvrtá sekcia, nazvaná Ekologické dôsledky biologických invázií (*Ecological Impacts of Biological Invasions*), obsahuje 5 kapitol o vplyve, resp. dôsled-

koch invázných druhov na ekosystémové služby, na účinky invázných nepôvodných druhov na prírodnú domácu biodiverzitu v moriach (na príklade želatínového živočíšneho planktónu označeného ako *jellyfish*) a v sladkých vodách (na príklade rieky Rýn), hybridizáciu a introgresiu medzi domácimi a zavlečenými druhmi a o geneticky modifikovaných organizmoch ako invázných druhoch.

Ekonomické a socioekonomické aspekty biologických invázií sa uvádzajú v dvoch kapitolách piatej sekcie. Kvantitatívne údaje sú k dispozícii z USA a niektorých ďalších krajín (invázne druhy rastlín, živočíchov a mikroorganizmov). Uvádzajú sa tu socioekonomické dôsledky a hodnotenie biotických invázií v monetárnych jednotkách a hodnotenia rizika až po multikriteriálne analýzy.

Posledná, šiesta sekcia sa venuje v piatich kapitolách prevencii a manažmentu biotických invázií (*Prevention and Management of Biological Invasions*). Rozoberá ekonomické nástroje ako prostriedky na prevenciu invázií, fyto-sanitárne spôsoby na prevenciu introdukcii invázných druhov, limity a potenciality eradikácie ako spôsobu boja proti biotickým inváziám, ako aj prednostiam a nevýhodám biologickej regulácie. Posledná kapitola predstavuje všeobecné závery, resp. úlohy pre budúcnosť.

Na konci knihy je predmetový register, aj s vedeckými názvami invázných druhov rastlín a živočíchov.

Kniha vyšla v sérii Ekologické štúdie. Vydavateľstvo priložilo aj zoznam jednotlivých zväzkov tejto série publikovaných od roku 2002 (zv. 154 – 193).

Monografia bude určite dôležitým zdrojom informácií pre všetkých, ktorí chcú vedieť „všetko“ o inváziách zavlečených organizmov. Poskytuje nielen údaje z teórie invázií a invázneho procesu, ktoré skúma biológia invázií („invázna biológia“), ale aj informácie o možnostiach prevencie, eradikácie a regulácie invadujúcich populácií a zmiernenia ich dôsledkov na domácu biodiverzitu a fungovanie ekosystémov.

Pavol Eliáš